

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу
Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Ректор

Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна

Віль БАКІРОВ

« 20 Октябрь 2020 р.

ПРОГРАМА КОМПЛЕКСНОГО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ ЗА ФАХОМ «ТУРИЗМ»

для здобувачів вищої освіти спеціальності 242 – «Туризм»
другого (магістерського) рівня вищої освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри
туристичного бізнесу
та країнознавства

протокол № 3 від 29.09.2020 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні науково-методичної
комісії факультету міжнародних
економічних відносин та
туристичного бізнесу

протокол № 2 від 29.09.2020 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні Вченої ради факультету
міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу

протокол № 3 від 30.09.2020 р.

Харків – 2020

Програма комплексного атестаційного екзамену за фахом : «Туризм»
для здобувачів вищої освіти спеціальності 242 – «Туризм» другого
(магістерського) рівня вищої освіти

Укладачі:

Баранова Валерія Вадимівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу;

Євтушенко Олена Віталіївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу;

Парфіненко Анатолій Юрійович – кандидат історичних наук, доцент, зав. кафедри туристичного бізнесу та країнознавства факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу;

Посохов Іван Сергійович – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу.

Загальні положення

Атестаційний екзамен – це комплексна перевірка знань здобувачів вищої освіти з фахових дисциплін, передбачених навчальним планом певної спеціальності. Проводиться в 3 семестрі.

Основним науково-методичним документом, що регламентує зміст комплексного атестаційного екзамену, є його програма. Вона спрямована на забезпечення всебічного підходу до оцінки теоретичної, методичної та практичної підготовки здобувачів вищої освіти, до виявлення рівня їх підготовки до майбутньої професійної діяльності.

**Фахові компетентності здобувача вищої освіти
спеціальності 242 – «Туризм»
другого (магістерського) рівня вищої освіти:**

- Здатність визначати основні наукові поняття та категорії методології туризму та туризмології (експурсології) і застосовувати їх у професійній діяльності .
- Здатність використовувати методи наукових досліджень у сфері туризму .
- Здатність аналізувати геопросторову організацію туристичного процесу і проектувати її розвиток на засадах сталості.
- Розуміння завдань національної та регіональної туристичної політики та механізмів регулювання туристичної діяльності.
- Здатність використовувати теорію і методи інноваційно-інформаційного розвитку на різних рівнях управління.
- Здатність до організації та управління туристичним процесом на локальному та регіональному рівнях, в туристичній дестинації, на туристичному підприємстві.
- Здатність розробляти та сприяти упровадженню регіональних програм розвитку сталого туризму.
- Здатність упроваджувати в практику міжнародний досвід рекреаційно-туристичної діяльності.
- Розуміння механізмів взаємодії суб'єктів світового та національного туристичного ринків і положень соціально-відповідального бізнесу в туризмі та рекреації.
- Здатність управляти ризиками в туризмі
- Здатність до управління інформацією
- Здатність до підприємницької діяльності на національному та міжнародному туристичному ринку
- Здатність до визначення стратегічних завдань у розвитку туристичного бізнесу
Здатність до соціальної та академічної мобільності в сфері туристичної діяльності
- Активно володіти іноземною мовою, розробляти документацію, презентувати і захищати результати інноваційної комплексної професійної діяльності в соціо-культурному середовищі, в тому числі іноземною мовою.
- Здатність прогнозувати перспективи розвитку світового ринку туризму.
- Здатність застосовувати механізм та процес управління якістю на підприємствах галузі туризму.
- Здатність застосовувати моделі інноваційного розвитку туристичних підприємств.
- Здатність до управління проектами для досягнення цілей господарської діяльності підприємств туристичної індустрії.
- Здатність до управління СПА та Велнес індустрією.

Порядок створення, організації та роботи Екзаменаційної комісії регламентується Положенням про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна, введеного в дію наказом ректора наказ ректора № 0202-1/155 від 21.04.2017 р. та Положенням про Порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії для атестації здобувачів вищої освіти, які отримують ступінь бакалавра, магістра (освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавра, спеціаліста, магістра) в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна, введеного в дію наказом ректора № 0202- 1/215 від 03.06.2015 р. зі змінами.

**КРИТЕРІЙ ОЦІНЮВАННЯ
ПІСЬМОВИХ ВІДПОВІДЕЙ ДО
КОМПЛЕКСНОГО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ ЗА ФАХОМ
Час виконання – 90 хвилин**

Білет екзамену складається з 2 частин: 2 теоретичних питання та 40 тестових завдань, сумарна оцінка яких 100 балів.

За правильне виконання кожного завдання першої частини нараховується 10 балів. Всього - 20 балів.

За кожне правильне поєднання букви і цифри завдання другої частини нараховується 2 бали. Всього - 80 балів.

10 балів - у відповіді відображені основні концепції та теорії з даного питання, проведено їх критичний аналіз і зіставлення, описані теоретичні положення ілюструються практичними прикладами і експериментальними даними. Здобувачем вищої освіти формулюється і обґруntовується власна точка зору на заявлені проблеми, матеріал викладається професійною мовою з використанням відповідної системи понять і термінів.

9 балів - у відповіді відображені основні концепції та теорії з даного питання, проведено їх критичний аналіз і зіставлення, описані теоретичні положення ілюструються практичними прикладами і експериментальними даними. Здобувачем вищої освіти формулюється і обґруntовується власна точка зору на заявлені проблеми, матеріал викладається професійною мовою з використанням відповідної системи понять і термінів. У відповіді допущені незначні похибки, що не мають суттєвого впливу на кінцевий результат.

8 балів - у відповіді описуються і порівнюються основні сучасні концепції та теорії з даного питання, описані теоретичні положення ілюструються практичними прикладами, здобувачем вищої освіти формулюється власна точка зору на заявлені проблеми, проте він відчуває труднощі в її аргументації. Матеріал викладається професійною мовою з використанням відповідної системи понять і термінів.

7 балів - у відповіді описуються і порівнюються основні сучасні концепції та теорії з даного питання, описані теоретичні положення ілюструються практичними прикладами, здобувачем вищої освіти формулюється власна точка зору на заявлені проблеми, проте він відчуває труднощі в її аргументації. Матеріал викладається професійною мовою з використанням відповідної системи понять і термінів, але у відповіді допущені значні похибки.

6 балів - у відповіді відображена більша частина сучасних концепції та теорії з даного питання, аналіз і зіставлення цих теорій не проводиться. Здобувач вищої освіти відчуває значні труднощі при ілюстрації теоретичних положень практичними прикладами. У здобувача вищої освіти відсутня власна точка зору на заявлені проблеми. Матеріал викладається професійною мовою з використанням відповідної системи понять і термінів.

5 балів - у відповіді відображена лише деякі сучасні концепції та теорії з даного питання, аналіз і зіставлення цих теорій не проводиться. Здобувач вищої освіти

відчуває значні труднощі при ілюстрації теоретичних положень практичними прикладами. У здобувача вищої освіти відсутня власна точка зору на заявлені проблеми. Матеріал викладається професійною мовою з використанням відповідної системи понять і термінів.

4 балів - відповідь не відображає сучасні концепції та теорії з даного питання. Здобувач вищої освіти не може привести практичних прикладів. Матеріал викладається не науковою мовою, не використовуються поняття і терміни відповідної наукової галузі.

3 балів - відповідь відображає систему загальних уявлень здобувача вищої освіти на заявлену проблему, здобувач вищої освіти не може назвати жодної наукової теорії, але може надати визначення базових понять.

2 балів - відповідь відображає систему загальних уявлень здобувача вищої освіти на заявлену проблему, здобувач вищої освіти не може назвати жодної наукової теорії, може надати визначення деяких базових понять.

1 балів - відповідь відображає систему загальних уявлень здобувача вищої освіти на заявлену проблему, здобувач вищої освіти не може назвати жодної наукової теорії, не дає визначення базових понять.

0 балів - відповідь не надається.

УВАГА!

У разі використання заборонених джерел здобувач вищої освіти на вимогу члена комісії залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0%)

Шкала оцінювання

Сума балів на екзамені	Оцінка для чотирьохрівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

ПРОГРАМА КОМПЛЕКСНОГО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ ЗА ФАХОМ

**Завдання для комплексного атестаційного екзамену оформлюється у вигляді
білетів з наступних дисциплін:**

- «Управління регіональним розвитком туризму»
- «Екскурсологія »
- «Туристична політика зарубіжних країн »
- «Туризмологія: теорія туризму»

Тема 1. Туризм як об'єкт регіонального управління

Характеристики туризму як системи і об'єкта управління. Особливості взаємодії туризму з економікою регіону. Атракції та атрактори. Атрактори як ядро управління розвитком туризму. Механізми розвитку атракторів.

Тема 2. Державна регіональна політика як головний інструмент управління регіональним розвитком туризму

Об'єктивні передумови необхідності регіональної політики. Основні підходи до розуміння регіональної політики. Цілі та завдання державної регіональної політики в Концепції державної регіональної політики та Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року. Об'єкт та суб'єкти регіональної політики. Принципи державної регіональної політики. Стратегічні завдання регіональної політики України. Структурні компоненти регіональної політики.

Тема 3. Концептуальні основи планування розвитку туризму

Сутність планування та його роль у розвитку туризму. Механізм планування. Обґрунтування мети планування розвитку туризму. Основні етапи процесу планування. Основні рівні туристичного планування. Види планування. Директивне та індикативне планування. Довгострокове, середньострокове та короткотермінове планування. Стратегічне, тактичне та оперативне планування.

Тема 4. Програмно-цільовий підхід як процедура стратегічного управління розвитку туризму в регіоні

Сутність та види державних цільових програм. Характеристика основних підходів до розробки державних цільових програм. Рекреаційно-географічний підхід. Маркетингово-аналітичний підхід. Цілі та завдання регіональних цільових програм. Основні особливості цільових програм розвитку туризму в регіоні. Типова структура цільової програми. Основні типи показників цільової програми. Вибір регіональних проблем для розв'язання на основі цільової програми. Визначення ефективності цільової програми.

Тема 5. Маркетинг дестинацій як сучасний підхід до управління туризмом в регіоні

Теоретико-методичні підходи до визначення сутності і управління туристичними дестинаціями. Маркетинг дестинацій як управлінський процес. Концепція територіального маркетингу. Дестинація як комплексний продукт. Основні рівні туристичного продукту дестинації. Маркетингова стратегія дестинації.

Тема 6. Кластерна модель організації туристичної діяльності як інноваційна модель регіонального розвитку туризму

Кластерна модель організації туристичної діяльності в регіоні. Напрямки участі уряду у створені кластерів. Механізм формування туристичного кластеру. Участь у туристичному кластері як чинник конкурентоспроможності підприємства. Цілі та завдання туристичних кластерів. Переваги кластерної моделі організації туристичного бізнесу. Основні сектори туристичного кластеру. сектор виробництва туристичних послуг; сервісний сектор; допоміжний сектор; сектор забезпечення життєдіяльності туристичного кластеру. Класифікація туристичних кластерів.

Тема 7. Історія екскурсійної справи в Україні

Туристсько-експкурсійні можливості рідного краю, України. Архітектурні, історичні та природні пам'ятники. Види пам'яток. Пам'ятки історії і культури та їх значення: . Зв'язок екскурсології з іншими науками. Дидактичні наукове, історичне, художнє. Пам'ятки історії та культури рідного краю. Охорона пам'яток історії та культури.

Тема 8. Екскурсологія як наука, метод пізнання та педагогічний процес

Поняття та завдання екскурсології. Предмет дослідження екскурсології. Експкурсійний метод. Методологія та методика екскурсійної справи. Педагогічні особливості завдання екскурсії та педагогічна техніка екскурсовода. Психологічні особливості екскурсії. Екскурсія як інформаційний процес. Дотримання законів логіки в екскурсійній діяльності. Методи пізнання та їх використання в екскурсійному процесі. Вимоги до екскурсійного методу. Діалектичні, формально-логічні, конкретно-історичні та часткові методи в екскурсології. Предметність та речова доказовість (наочність) екскурсійного методу. Поєднання в екскурсійному методі методів навчання та виховання. Комплексний характер екскурсійного методу. Виховний вплив екскурсовода на екскурсантів. Культурно-просвітницькі аспекти екскурсійної роботи. Виховання у екскурсантів павичок самостійного дослідження об'єктів. Дидактичне та виховне завдання екскурсовода. Конструктивний, організаторський, комунікативний та пізнавальний компоненти екскурсійної діяльності. Післяекспурсійна робота екскурсовода. Педагогічна техніка та її елементи.

Тема 9. Психологія екскурсійної діяльності

Механізми сприйняття інформації. Пізнавальні, емоційні та вольові процеси сприйняття екскурсійного матеріалу. Поєднання чуттєвого та логічного методів пізнання в процесі екскурсії. Уявлення, судження та умовиводи як складові процесу мислення екскурсантів. Асоціації в екскурсіях. Словесні, наочні та практичні методи роботи екскурсовода з екскурсантами. Правила екскурсійного спілкування. Психо-емоційний контакт між екскурсоводом та групою, методи його встановлення та підтримки.

Тема 10. Особистість та професійна майстерність екскурсовода

Особливості екскурсійної методики у різних видах екскурсій. Вимоги екскурсійної методики. Забезпечення безперервності екскурсії як процесу засвоєння знань. Варіанти поєднання показу та розповіді в екскурсії. Напрями підвищення якості методичної роботи в екскурсійних установах. Виникнення професії «експкурсовод» вітчизняний та закордонний досвід. Особистість екскурсовода. Конструктивні

організаторські, комунікативні та аналітичні здібності екскурсовода. Тенденційність в роботі екскурсовода. Роль темпераменту екскурсовода у проведенні екскурсії. Авторитет та індивідуальність екскурсовода. Моральні якості. Самооцінка. Професійна майстерність екскурсовода. Знання та уміння. Ерудиція екскурсовода. Фактори, що впливають на екскурсійну майстерність. Інтуїція екскурсовода. Шляхи підвищення екскурсійної майстерності. Екскурсовод як інформатор, коментатор, співрозмовник, порадник, емоційний лідер. Formи ораторського мистецтва екскурсовода. Стиль та культура мови. Мовний етикет. Темп та ритм мови. Невербалльні засоби спілкування. Класифікація жестів, що використовуються в екскурсійному показі. Вказівні, просторові, реконструктивні, спонукальні, емоційні жести. Міміка та поза екскурсовода. Екскурсійний етикет.

Тема 11. Туризмологія як соціогуманітарна наука

Основні теорії розвитку туризму. Актуалізація потреби створення теорії туризму: широкомасштабність туристичної діяльності, необхідність наукового підходу до вирішення нагальних завдань туристичної галузі, забезпечення високої економічної і соціальної ефективності туризму. Теоретико-методологічні засади туризмології. Кореляційне співвідношення теорії і практики туризму, виявлення зв'язків туризму з економікою, географією, культурою, соціологією, психологією тощо. Об'єкт, предмет і суб'єкт туризмології їх сутність і взаємовідношення.

Тема 12. Генеза туризмологічного знання

Осмислення феномену подорожей в процесі становлення туризмологічного знання. Перші узагальнення подорожей в античній філософії (Фалес, Солон, Піфагор, Платон, Анахарсіс, Прокл). Сутність, характер подорожей в епоху Середньовіччя, їх інтерпретація у теологічних вченнях Св. Августина і Фоми Аквінського. Виникнення туризму в Новий Час як організованої, специфічної форми подорожей. Ф. Бекон «Про подорожі». Становлення науки про туризм. Перший період - доіндустріальний - два накопичення знань про туризм та їх раціональне узагальнення. Другий період (два етапи) - індустріальний - виникнення наукових знань про туризм (два етапи); перший етап (друга половина XIX ст.) - створення туризмологічних моделей розвитку туризму, розробка туристичної термінології; другий етап (з початку ХХ ст.) - виникнення національних туризмознавчих шкіл: австрійської, німецької, англійської, датської, швейцарської, французької, американської, польської, болгарської, колишньої Югославії (белградська школа) - початок створення теорії туризму. Заснування міжнародних, наукових і громадських організацій: Міжнародна академія туризму; Міжнародний центр по вивченню проблем туризму, Всесвітня туристська організація та інші.

Тема 13. Теоретико-методологічні складові туризмології

Понятійний апарат туризмології, її тезаурус. Сутність системоформуючих категорій туризмології: «подорож», «подорожані», «дестинація», «рекреаційні ресурси», «туристський продукт», «тур» та ін. Принципи, методи та функції туризмології. Туризмологічна проблемологія. Туризм як чинник сталого розвитку суспільства.

Тема 14. Складові туризмологічного знання

Філософія туризму як методологічна та концептуальна основа туризмології. Історія та антропологія туризму. Географія туризму. Соціологія туризму. Культурологія туризму. Психологія та етика туризму. Педагогіка туризму. Проблеми формування особистості засобами виховання, навчання і розвитку у контексті гуманітарно-соціальних функцій туризму. Праксеологія туризму.

Тема 15. Туристична політика і регулювання сфери туризму

Трактовка поняття «туристична політика».

Специфічні фактори і цілі формування туристичної політики держави.

Функції туристичної політики держави.

Маркетинг національного туристичного продукту.

Тема 16. Основні органи управління туризмом та моделі реалізації туристичної політики країни

Національні туристичні організації, маркетингові відомства та закордонні представництва (офіси) НТО.

Моделі туристичної політики держави.

Функції органу державного управління туризму.

Тема 17. Управління розвитком суб'єктів туристичного бізнесу в регіоні

Туристські дестинації як суб'єкт управління регіонального розвитку

Особливості інтеграційних процесів в управлінні організаціями індустрії туризму в регіоні. Кластерні моделі в управлінні регіональним розвитком туризму

Тема 18. Міжнародний аспект туристичної політики держави

(міжнародні, регіональні туристичні організації, виставки, ярмарки).

Міжнародні туристичні організації. Регіональні туристичні організації.

Міжнародні виставки та ярмарки.

Тема 19. Туристична політика країн Західної та Південної Європи

Туристична політика Франції. Туристична політика Іспанії.

Туристична політика Італії. Туристична політика Німеччини.

Туристична політика Великої Британії. Туристична політика Греції.

Туристична політика Туреччини.

Тема 20. Міжнародний аспект туристичної політики держави

(міжнародні, регіональні туристичні організації, виставки, ярмарки).

Міжнародні туристичні організації. Регіональні туристичні організації.

Міжнародні виставки та ярмарки.

Тема 21. Туристична політика країн Західної та Південної Європи

Туристична політика Франції. Туристична політика Іспанії.

Туристична політика Італії. Туристична політика Німеччини.

Туристична політика Великої Британії. Туристична політика Греції.

Туристична політика Туреччини.

Тема 22. Туристична політика країн Центральної та Східної Європи

Туристична політика Росії. Туристична політика Білорусі. Туристична політика Польщі.

Туристична політика Чеської Республіки. Туристична політика Угорщини.
Туристична політика Болгарії.

Тема 23. Туристична політика країн Північноамериканського та Південноамериканського макрорегіонів.

Туристична політика США. Туристична політика Канади. Туристична політика Мексики. Туристична політика Бразилії. Туристична політика Аргентини.
Туристична політика Домініканської Республіки.

Тема 24. Туристична політика країн-лідерів туризму Азія́тсько-Тихоокеанського макрорегіону

Туристична політика Китаю. Туристична політика Малайзії. Туристична політика Таїланду. Туристична політика Австралії.

Туристична політика Нової Зеландії. Туристична політика Японії.

ПИТАННЯ ДО КОМПЛЕКСНОГО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Туризм як об'єкт наукового пізнання. Дисциплінарні підходи у вивченні туризму.
2. Місце туризмології в структурі соціогуманітарних наук.
3. Характеристика туризму як соціального інституту.
4. Гуманістична роль туризму в Глобальному етичному кодексі туризму.
5. Предмет, об'єкт та завдання туризмології як навчальної та наукової дисципліни.
6. Місце туризмології в системі туризмознавчих дисциплін та її роль у процесі підготовки фахівців для туристичної сфери.
7. Подорожі як предтеча туризму.
8. Основні етапи становлення науки про туризм.
9. Інституціоналізація туризмологічного знання у ХХ столітті.
10. Західноєвропейські туризмологічні школи.
11. Американська туризмологічна школа.
12. Теоретична модель туристичної науки Ф. Франжіалі.
13. Радянська туризмологічна школа.
14. Сучасні українські школи туризмології.
15. Основні системоутворюючі концепти туризмології.
16. Поняття «подорож» і «туризм» як основні концепти туризмології.
17. Принципи, методи та функції туризмології.
18. Прогностична функція туризмології.

19. Філософське осмислення феномену туризму.
20. Географія туризму.
21. Соціологія туризму.
22. Культурологія туризму.
23. Психологія та етика туризму.
24. Педагогіка туризму.
25. Праксеологія туризму.
26. Туризмологія, туризмознавство, туристика: проблеми самоназви наукової теорії туризму.
27. Туризм в інтерпретації Дина Мак Кеннела.
28. Туризм і споживання: Зігмунт Бауман.
29. Туристичне середовище як псевдобуття: концепція Даніеля Бурстіна.
30. Сутність поняття «державна регіональна політика».
31. Основні принципи, цілі та завдання державної регіональної політики.
32. Основні напрямки державної регіональної політики.
33. Форми та методи реалізації державного управління економічними процесами в регіоні.
34. Сутнісні характеристики туризму як системи і об'єкта регіонального управління.
35. Атрактори як ядро управління розвитком туризму в регіоні. Основні напрямки розвитку та підвищення привабливості атракторів.
36. Особливості взаємодії сфери туризму з економікою регіону.
37. Основні чинники розвитку туризму в регіоні.
38. Сутність планування та його роль в регіональному управлінні розвитку туризму.
39. Основні етапи планування регіонального розвитку туризму.
40. Рівні планування розвитку туризму. Сутність регіонального туристичного планування.
41. Види планування та особливості їх використання в туризмі.
42. Основні принципи планування розвитку туризму в регіоні.
43. Методи планування розвитку туризму в регіоні.
44. Стратегічне планування як процес та основа регіонального управління розвитком туризму. Зміст та етапи стратегічного плану.
45. Базові стратегії управління розвитком туризму в регіоні.
46. Основні етапи процесу формування і реалізації стратегії управління розвитком туризму в регіоні.
47. Стратегічне планування розвитку туризму і його місце в системі регіонального управління.
48. Характеристика основних стратегій покращення територій (за Ф. Котлером).
49. Стратегія самобутності територій.
50. Стратегія «територія як відлагоджене середовище».
51. Стратегія «територія як постачальник послуг».
52. Стратегія «територія як зона відпочинку і розваг».

53. Формування «економіки ексклюзивності» як інноваційний напрямок розвитку туристичної сфери регіону.
54. Сутність програмно-цільового підходу.
55. Основні підходи до розробки региональних цільових програм.
56. Рекреаційно-географічний та маркетингово-аналітичний підходи в розробці региональний цільових програм розвитку туризму.
57. Структура і зміст цільових програм розвитку туризму.
58. Особливості цільової програми розвитку туризму і регіоні.
59. Теоретико-методичні підходи до визначення сутності і управління туристичними дестинаціями.
60. Маркетинг дестинацій як управлінський процес.
61. Дестинація як туристичний продукт.
62. Особливості маркетингової стратегії дестинації.
63. Механізм формування туристичного кластеру.
64. Основні переваги кластерної моделі організації туристичної діяльності.
65. Кластерна модель організації туристичної діяльності в регіоні.
66. Зв'язок екскурсології з іншими науками.
67. Поняття та завдання екскурсології.
68. Предмет дослідження екскурсології.
69. Екскурсійний метод.
70. Методологія та методика екскурсійної справи.
71. Історія розвитку екскурсології принципи екскурсійного процесу: науковість, доступність, системність, переконливість.
72. Педагогічні завдання екскурсії та педагогічна техніка екскурсовода. Психологічні особливості екскурсії.
73. Пізнавальний, емоційний та вольовий процеси пізнання екскурсійного матеріалу.
74. Екскурсія як інформаційний процес. Дотримання законів логіки в екскурсійній діяльності. Структура методики екскурсійної роботи.
75. Методика екскурсійного показу та методика екскурсійної розповіді.
76. Особливості екскурсійної методики у різних видах екскурсій. Вимоги екскурсійної методики.
77. Забезпечення безперервності екскурсії як процесу засвоєння знань. Форми ораторського мистецтва екскурсовода.
78. Зовнішня та внутрішня мова екскурсовода. Прихований діалог.
79. Стиль та культура мови. Мовний етикет. Темп та ритм мови. Логічні наголоси.
80. Невербальні засоби спілкування.
81. Класифікація жестів, що використовуються в екскурсійному показі.
82. Вказівні, просторові, реконструктивні, спонукальні, емоційні жести. Міміка та поза екскурсовода.
83. Екскурсійний етикет.
84. Трактовка поняття туристична політика.
85. Специфічні фактори туристичної політики.
86. Основні цілі формування туристичної політики.

87. Основні функції туристичної політики.
88. Функція координації туристичної політики.
89. Функція планування туристичної політики.
90. Функція регулювання туристичної політики.
91. Ліцензування як форма державного регулювання галузі туризму.
92. Ліцензійні вимоги та умови.
93. Стандартизація як форма державного регулювання галузі туризму.
94. Основні задачі стандартизації в галузі туризму.
95. Рівні стандартизації в галузі туризму.
96. Характеристика шкідливих факторів в туризмі.
97. Сертифікація як форма державного регулювання галузі туризму.
98. Обов'язкова сертифікація.
99. Добровільна сертифікація.
100. Порядок проведення сертифікації туристичних послуг.
101. Маркетинг національного туристичного продукту.
102. Імідж країни.
103. Маркетингові комунікаційні заходи.
104. Функція стимулювання туристичної політики.
105. Основні напрямки допомоги держави в туристичній індустрії.
106. Соціальний туризм.
107. Функція захисту інтересів як форма державного регулювання галузі туризму.
108. Права та обов'язки туристів.
109. Поняття про національні туристичні організації.
110. Моделі туристичної політики держави.
111. Основні функції органа державного управління в сфері туризму.
112. Основні задачі органа державного управління в сфері туризму.
113. Маркетингові відомства як складова національних туристичних організацій.
114. Закордонні офіси (представництва) національних туристичних організацій.
115. Основні міжнародні організації з туризму.
116. ВТО: цілі, устав, склад, особливості функціонування.
117. Регіональні туристичні організації.
118. Міжнародні виставки.
119. Міжнародні ярмарки.
120. Особливості туристичної політики країн ЄС.
121. Особливості державного регулювання туризму у країнах лідерах міжнародного туризму (Франція, Іспанія, Італія, Велика Британія).
122. Сучасний стан розвитку туризму у Франції.
123. Організація туризму у Франції.
124. Основні органи управління туризмом у Франції.
125. Організація туризму в Іспанії.
126. Основні органи управління туризмом в Іспанії.
127. Організація туризму в Італії.

- 128. Основні органи управління туризмом Італії.
- 129. Сучасний стан туризму Китаю.
- 130. Основні органи управління туризмом Китаю.
- 131. Event-туризм в Китаї.
- 132. Діяльність Державного управління з туризму Китаю.
- 133. Діяльність туристичних бюро з подорожей та прийому іноземних туристів Китаю.
- 134. Сучасний стан розвитку туризму в США.
- 135. Організація туризму в США.
- 136. Event-туризм в США.
- 137. Особливості державного регулювання туристичного ринку США.
- 138. Організація туризму в Польщі.
- 139. Органи управління туризмом Польщі.
- 140. Організація туризму в Саудівській Аравії.
- 141. Сегментація туристичного ринку Саудівської Аравії.
- 142. Основні органи управління туризмом Саудівської Аравії.
- 143. Організація туризму в Німеччині.
- 144. Сучасний стан туризму в Німеччині.
- 145. Основні органи управління туризмом в Німеччині.
- 146. Event-туризм в Німеччині.
- 147. Організація туризму в Туреччині.
- 148. Сучасний стан туризму в Туреччині.
- 149. Основні органи управління туризмом в Туреччині.
- 150. Event-туризм в Туреччині.
- 151. Організація туризму в Росії.
- 152. Сучасний стан туризму в Росії.
- 153. Основні органи управління туризмом в Росії.
- 154. Event-туризм в Росії.
- 155. Організація туризму в Мексиці.
- 156. Сучасний стан туризму в Мексиці.
- 157. Основні органи управління туризмом в Мексиці.
- 158. Event-туризм в Мексиці.
- 159. Організація туризму в Великій Британії.
- 160. Сучасний стан туризму в Великій Британії.
- 161. Основні органи управління туризмом в Великій Британії.
- 162. Event-туризм в Великій Британії.
- 163. Організація туризму в Малайзії.
- 164. Сучасний стан туризму в Малайзії.
- 165. Основні органи управління туризмом в Малайзії.
- 166. Event-туризм в Малайзії.
- 167. Event-туризм у Франції.
- 168. Event-туризм в Іспанії.
- 169. Event-туризму в Іспанії.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна

1. Закон України «Про туризм» от 19.09.95 г. № 325/95-ВР. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1105-14>
2. Бабаріцька В.К. Екскурсознавство і музеєзнавство: Навчальний посібник / В.К. Бабаріцька, А.Я. Короткова, О.Ю. Малиновська. – К.:Альтерпрес, 2007.- 464с.
3. Бланк І.О., Гуляєва Н.М Інвестиційний менеджмент: підручник / А.А. Мазаракі (заг. ред.). – К., 2009. - 397с.
4. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент : учебный курс. - 2-е изд., перераб. и доп. – К. : Эльга, 2007. - 550с.
5. Басюк Д.І. Основи туризмології: навчально-методичний посібник / Д.І. Басюк – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2005. – 204 с.
6. Веретенников В.І. Управління проектами: Навчальний посібник: / В.І. Веретенников, Л.М. Тарасенко, Г.І. Гевлич - К.: Центр навчальної літератури, 2008. – 280 с.
7. Вишневська О. О. Феномен туризму у сучасному соціокультурному просторі: Монографія / Вишневська О. О. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2009. – 296 с.
8. Войчак А.В. Маркетинговый менеджмент [Текст]: підруч. / А. В. Войчак. – К.: КНЕУ, 2009. – 328 с.
9. Галасюк С.С. Стандартизація, сертифікація туристичних послуг та ліцензування туристичної діяльності : навчальний посібник / С. С. Галасюк. – Одеса : Астропрінт, 2011. – 234 с.
10. Гандзюк М.П. Основи охорони праці. М.П. Гандзюк, Е.П. Желібо, М.О. Халімовський . – К.: Каравела, 2004. – 340 с.
11. Герасименко В.Г. Туризм як динамічна соціально-економічна система //Туризм в умовах глобалізації: особливості та перспективи розвитку: Монографія/Під ред. М.О. Кизима, В.Є. Срмаченка.-Х.: ВД „ІНЖЕК“.2012.-472с.-С. 49-70
12. Голиков А. П. Региональная политика и экономическое развитие: европейский контекст: Учебное пособие. А.П. Голиков, Н.А. Казакова, Ю.Г. Прав – Харьков: Экограф, 2009. – 240 с.
13. Гонтаржевська Л. І. Ринок туристичних послуг в Україні: навчальний посібник / Л. І. Гонтаржевська. – Донецьк : Східний видавничий дім, 2008. - 180 с.
14. Дацко О. І. Культура як чинник сталого розвитку регіонів: європейський досвід [Електронний ресурс]. – Режим доступу :http://www.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/pips/2009_1/224.pdf2009. – С. 224-230.
15. Дмитренко В. М. Напрями вдосконалення механізмів розвитку туризму на регіональному рівні / Дмитренко В. М. // Держава та регіони. Серія: Державне управління. – 2007. – № 4. – С. 69–74.
16. Долженко Г.П. Экскурсионное дело : учебное пособие / Г.П. Долженко. Москва - Ростов-на-Дону: Феникс, МарТ, 2009. - 272 с.
17. Долженко Г. П. Туризмология, туризмоведение или туристика // Труды международной туристской академии. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://gennadiy-dolzhenko.ru/a25.html>
18. Долішній М. І. Регіональна політика на рубежі ХХ–ХХІ століть: нові пріоритети / Долішній М. І. – К.: Наукова думка, 2006. – 288 с.

19. Євдокименко В.К. Регіональна політика розвитку туризму (методологія формування, практика реалізації) / Євдокименко В.К. – Львів, 1999. – 190 с.
20. Ердавлетов С.Р. Основи туризмологии: учеб.-метод, пособие. С.Р. Ердавлетов С.Р. - Алмати: Казак Университеті, 2009.
21. Жулевич Е. В., Копанев А. С. Организация туризма: Учебно-практ. пособие. 2-е изд. – Мин.: БГЭУ, 2001 - 156с.
22. Ігнатьєва І. А. Менеджмент організацій (малого та середнього бізнесу) : підручник / І. А. Ігнатьєва, О. М. Паливода, Р. В. Янковой. – К. : КНУТД, 2014. – 360 с.
23. Котлер Ф. Маркетинг мест. Привлечение инвестиций, предприятий, жителей и туристов в города, коммуны, регионы и страны Европы / Котлер Ф., Асплунд К., Рейн И., Хайдер Д. / Пер. с англ. М. Акая при участии В. Мишучкова. – Спб.: Стокгольмская школа экономики в Санкт-Петербурге, 2005. – 376 с.
24. Кудла Н. Є. Маркетинг туристичних послуг : навчальний посібник / Н. Є. Кудла ; Львів. ін-т економіки і туризму. - Київ : Знання, 2011. - 351 с. - (Вища освіта XXI ст.).
25. Кучеренко В.Р. Управління діловими проектами: навч. посібник / В.Р. Кучеренко, О.С. Маркітан - К.: Центр навчальної літератури, 2010. – 280 с.
26. Леоніт'єва Ю.Ю. Оцінка ресурсів категорії «Атракція» регіональних дестинацій України / Ю.Ю. Леоніт'єва // Економіка і регіон: наук. вісн. – 2009. – № 3(22). – С.20-26.
27. Леонтьєва Ю.Ю. Маркетинг дестинаций как составная часть регионального маркетинга / Ю.Ю. Леонтьева // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. пр. – 2007. – Вип. 231; в 9 т., том VIII. – С.1569-1579.
28. Лиходій В.Г. Сучасна концепція маркетингу та економічна криза / В.Г. Лиходій // Актуальні проблеми економіки . – К. : 2009 – №12(102). - С.6-12
29. Любіцева О. О. Туризмознавство: вступ до фаху: Підручник / О. О. Любіцева, В. К. Бабаринська. -К.: Київський університет, 2008. – 450с.
30. Любіцева, О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). - 3-є вид., переробл. та допов. [Текст] : навч. посібник / О.О. Любіцева. - К.: «Альтпрес», 2005. - 436 с.
31. Менеджмент туризма. Туризм как вид деятельности. Учебник. - М.: Финансы и статистика, 2001. - 288с
32. Олійник Я.Б. Теоретичні основи туризмології: навч. посібник / Я. Б. Олійник, А.В. Степаненко - К.: «Піка-Центр», 2005. – 316 с.
33. Парфіненко А. Ю. Туристический имидж как источник конкурентоспособности региона / Парфіненко А. Ю. // Актуальные проблемы экономики, менеджмента, маркетинга: Материалы Междунар. науч.-практ. конф. (Белгород, 17-19 нояб. 2009 г.); в 2 ч. / отв. ред. Г. И. Ткаченко. Белгород: Изд.-во БелГУ, - Ч. 2. – С. 257-262.
34. Парфіненко А. Ю. Культура як джерело конкурентних переваг та складова туристичного іміджу регіону // Туризм в системі пріоритетів регіонального розвитку: Монографія / Під ред. проф. В. В. Александрова. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. – С. 88-105.
35. Парфіненко А. Ю. Туристичне країнознавство : Підручник / А. Ю. Парфіненко, В. І. Сідоров, О.О.Любіцева. – 2-ге вид., переробл і доповн.-К.:Знання, 2015. – 551 с.

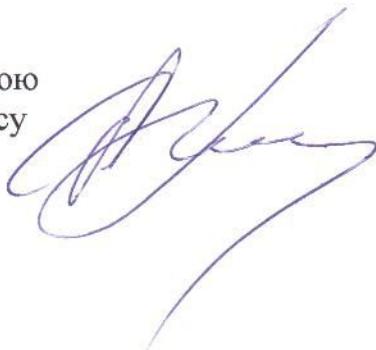
36. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку: Монографія / За ред. З. С. Варналя. – К.: Знання України, 2005. – 498 с.
37. Савина Н.В. Экскурсоведение : учебное пособие / Н.В. Савина. - Минск : БГЭУ, 2009. - 256 с.
38. Свиридова Н.Д. Развитие туризма в регионе как объект государственного управления / Н.Д. Свиридова // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 2. – С.18-22.
39. Семенов В. Ф. Управління регіональним розвитком туризму / В. Ф. Семенов, В. Г. Герасименко, Г. П. Горбаш., Л. М. Богадьорова. – навчальний посібник. – Одеса: Одеський державний економічний університет, 2011. – 225 с.
40. Ткаченко Т.І. Стадий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу : монографія (2-ге вид. від. ред. доп.), Т.І. Ткаченко (2-ге вид. від. ред. доп.), – КНТЕУ, 2009 - 436 с.
41. Туризм в системі пріоритетів регіонального розвитку: Монографія / Під ред. проф. В. В. Александрова. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. – 287 с.
42. Туристичний імідж регіону: Монографія / За ред. Парфіненко А. Ю. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2009. – 315 с.
43. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму: Монографія/ Кер.проекту В.С. Пазенок, В.К. Федорченко. - К.: ВЦ "Академія", 2013. - 368с. - (Серія "Монограф")
44. Туристична політика зарубіжних країн: підручник / кол. авт., за ред. А. Ю. Парфіненка. – Х.:ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. – 220 с.
45. Федорченко В.К. Педагогіка туризму / Федорченко В.К., Фоменко Н.А., Охріменко М.І., Цехмістрова Г.С. . – К.: Вид. Дім «Слово», 2004. – 296 с.

Допоміжна

1. Дмитрук О.В. Вистосування маркетингових комунікацій у діяльності рекреаційно-туристичних підприємств/ О.В. Дмитрук //Актуальні проблеми економіки.-К., 2009. -№9. - С.108-113
2. Данильчук В.Ф. Методологічні основи формування і розвитку туристичної діяльності на промисловій території: Автореф. дис. ...д-ра екон. наук / В.Ф.Данильчук. – Донецьк, 2009. – 36 с.
3. Дурович А. Маркетинговые исследования в туризме: Учеб. – практ. пособие / А. Дурович, Л.Анастасова. – М.: Новое знание, 2002. – 348 с.
4. Енджеличик И. Современный туристический бизнес. Экостратегии в управлении фирмой: Пер. с исп. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 320с.
5. Мініч І.М. Соціальні чинники і функції інфраструктури туризму: соціологічний аналіз: Автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. соціол. наук / І.М. Мініч. – К., 2002. – 18 с.
6. Пазенок В. С. Туризмологія (теорія туризму): навч. – метод. Посіб. Зі спецкурсу / В. С. Пазенок, В. К. Федорченко, О. А. Кручек, І. М. Мініч. – К.: КУТЕП, 2010. –70с.
7. Пахомов Ю. М. Система цінностей як фактор конкурентоспроможності країн у глобальному світі /Ю.М. Пахомов // Економіка ринкових відносин. – К., 2008. - №1 (1). – С. 38-45.

8. Пахомов Ю. М. Система цінностей як фактор конкурентоспроможності країн у глобальному світі / Ю.М. Пахомов // Економіка ринкових відносин. – К., 2008. - №1 (1). – С. 38-45.
9. Туризм в системі пріоритетів регіонального розвитку: Монографія / Під ред. проф. В. В. Александрова. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. – 287 с.
10. Урри Д. Туристское созерцание и «окружающая середа» / Д. Урри // вопросы социологии. – 1996. – Вып. 7. – С. 39-47.
11. Федорченко В.К. Педагогіка туризму / Федорченко В.К., Фоменко Н.А., Охріменко М.І., Цехмістрова Г.С. . – К.: Вид. Дім «Слово», 2004. – 296 с.
12. Всесвітня туристична організація (ЮНВТО) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www2.unwto.org>

Завідуючий кафедрою
туристичного бізнесу
та країнознавства

к.і.н. доц. Анатолій ПАРФІНЕНКО